

DELAVEC

Delavecizhaja vsak drug po-
tek : datumom naslednjega
dne. — Naročnina za celo
leto K 32.—, za pol leta
K 16.—, za četrt leta K 8.—
Posamezna številka 80 vin
naročnina v inozemstvo
sorazmerno več.
Pošiljajte na uredništvo in
upravnništvo
Ljubljana, Šelmburgova
ulica št. 6. II. nadstr.
Telefon št. 225.

Rokopisi se ne vračajo. —
Inserati se zaračunavajo,
milimeter vrstica in si-
cer pri enkratni objavi
po eno Krono, pri trikrat-
ni po 95 vinarja, pri šest-
kratni po 90 vin, pri celo-
letnih objavah po 85 vin.
za vsakokrat. — Za razne
izjave itd. stane mm vrstica
K 1.— Reklam. so poš-
tine proste. — Ne frankira-
na pisma se ne sprejemajo.

F. SVETEK:

Mezdna gibanja.

II.

V zadnjem članku smo pod tem na-
slovom razpravljali o tem, kako se imamo
ravnati pri mezdni gibanjih. Predvsem
smo si sestavili vprašanje: Ali smo se
dovolj pripravili na boje, ki nas čakajo.

Ce hočemo izvesti mezdna gibanja,
kolikor koliko dovoljno, moramo zagoto-
viti našim organizacijam predvsem pri-
merno finančno moč.

Pred očmi nam mora biti dejstvo,
da so naše organizacije mlade. Šele pred
dobrimi dvemi leti ustanovljene. O ve-
likih denarnih skladih torej ne more biti
govora. Malenkostni prispevki so v pri-
meri z draginjo uprava pravcata beračija.
Ce pomislimo na drag tisk časopisja, na
neznosno draginjo pošte (sama poštnina
za eno pismo velja 2 K), kakor zafran
drage vožnje po železnici in drugo, potem
si šele znamo predstavljati ogromne
stroške, ki jih ima uprava. Pa če bi bilo
samo to! Treba je pomisliti dalje, da se
prispevek ne porablja samo za upravo,
ostanek pa za obrambni sklad, temveč
zavedati se moramo, da se skoro tretjino
prispevka odda v sklad za brezposelne,
bolne, potujoče in druge take podpore.

Bolniški sklad je gotovo nedotakljiv.
Lepa bi bila taka organizacija, če bi svo-
jih obveznosti napram svojim članom
točno ne izvrševala.

Koliko bi to škodovalo si moremo
predstavljati, če pomislimo na tale slučaj:
Delavci v kakem podjetju vložijo na pri-
mer spomenico za izboljšanje svojega
položaja. V isti kraj, kjer dotično pod-
jetje stoji, pa pridejo brezposelni delavci
iskati dela. Brezposelnost spravi delavca

mnogokrat v položaj, da je pripravljen za
golo skorjico kruha prevzeti delo, samo
da se preživi. Tak revež je mnogokrat
lačen in raztrgan, če je že del časa brez-
poseln, je z eno besedo popolnoma obu-
božan.

Kaj ima v takem slučaju storiti or-
ganizacija?

Ako neče, da bi se tak brezposeln
delavec ponudil podjetniku v delo za
vsako plačo, ga mora izdatno podpreti z
denarjem in če ima organizacija dobre
zveze ter urejeno informativno službo,
mu tudi v kakem drugem kraju lahko
preskrbi delo pod ugodnimi pogoji.

Na ta način je ustregla organizacija
prvič v tovarni zaposlenim s tem, da jih
je rešila konkurence, pri tem pa še po-
magala brezposelnim tovarišem v bedi.
Seveda stane to mnogo denarja, vendar
je ta način poslovanja edino zanesljiv. Še
hujši slučaj bi bil če predpostavimo, da
poskusi tovarnar delavcem plače znižati.
Zati.

Tak tovarnar se prav rad sklicuje na
brezposelne delavce, ki se zbirajo pred
njegovo tovarno in prosijo dela — kruha.

Torej zbiranje denarja v podporne
fonde ima velikanski pomen tudi za tiste
delavce, ki niso brez posla, seveda še
večji pa za tiste, ki so brez posla.

Iz navedenga sledi, da je denar po-
rabljen za upravo in v podpore nepo-
grešljiv in nedotakljiv. Kar ostane od
prispevka, katerega delavec plača, če od-
štejemo ta dva fonda, ohranja organizacija
v posebnem obrambnem skladu.
Ta sklad je ostrina delavčevega meča.
Čim večji je ta sklad, tem ostrejši je de-
lavski meč.

Kar pomeni za čebele med, to je de-
lavcem njihov obrambni sklad. Če si če-

bele poleti ne nanosijo in prihranijo dosti
medu, morajo po zimi žalostno gladu
umreti. Isto velja za delavce. Če si niso
prihranili takrat, ko so bili uslužbeni za-
dosti denarja, nimajo sredstev takrat, ko
je s stavko treba bojevati proti znižanju
plače, ali za izboljšanje položaja. Kdor
se torej bojuje proti visokim prispevkom,
se bojuje za to, da se bo delavstvu še
dolgo tako slabo godilo, kakor se mu
sedaj.

Marsikteri zaupnik si bo natihem pri-
znal, da spada tudi on med tiste žalostne
junake — „bremzarje“.

Kar smo navedli dosedaj, bi bil en del
moči, katero organizacija potrebuje, če
hoče uspešno bojevati za izboljšanje de-
lovnihih pogojev.

Za stare organizacije z velikim šte-
vilom članov, bi to v glavnem zadost-
ovalo. Tem je treba v glavnem skrbeti.

1. Da upoštevajo organizaciji dober
aparat.

2. Da dobro izšolajo delavstvo.

3. Da zberejo velike obrambne skla-
de.

Nemškimi, angleškimi in ameriškimi
organizacijam to prilično zadostuje.

V naših razmerah si moramo pa po-
leg tega zagotoviti še drugih pomožnih
sredstev. Povdarjali smo začetkoma, da
so naše organizacije mlade. Zagotoviti si
niso mogle tudi ob najboljši volji zadost-
no sredstev za kake večje akcije. Raz-
mišljati moramo torej, kje dobimo druga
pomožna sredstva. Iskati jih moramo v
glavnem:

1. Skrbeti za dobre internacionalne
vezí, od katerih imamo pričakovati pod-
pore v izjemnih slučajih.

2. Doma moramo nasloniti svoje delo
na čim večjo enotnost delavstva, ter s

LISTEK.

Industrija v Srbiji.

I. M. po „G. V.“

(Dalle.)

Ostale industrije. V neposredni zvezi
z razvojem mesne industrije je, kakor že
omenjeno, razvoj industrij za podelovanje
pri klanju dobljenih odpadkov. V tej sku-
pini imamo naštetih tovarno za špodij in
klej v Beogradu, ki je producirala leta
1908, 1200 ton kleja, špodija, kostne
masti, umetnega gnojila, v skupni vred-
nosti 200.000 frankov. Kemično industrijo
so predstavljala še sledeča podjetja: To-
varna za špirit J. Všetacka v Beogradu,
ki je producirala 1900 hl špirita, v vred-
nosti 152.000 dinarjev. Tovarni za izdela-
vanje kisa obstojata v Beogradu in v Po-
žarevcu. Prva je producirala letno 450 hl

kisa, 2000 steklenic sodavice, 500 stekle-
nic malinovca, 200 steklenic ruma in ko-
njaka ter 500 steklenic raznih likerjev.
Požarevaška pa je producirala 500 hl kisa,
v vrednosti 6000 frankov. Nekdanja to-
varna za firnež K. Milišića v Beogradu je
porušena. Enako tovarna za barve D. M.
Džorića v Beogradu, ki je poprej izdelala
letno za 180.000 frankov barv, črnila,
kreme za čevlje, firneža in lakov.

Milo, ki pa po kvaliteti ni bilo prvo-
vrstno, so izdelovale milarne Mesarovića
in Jovanovića v Beogradu, akcijske druž-
be »Labud« v Nišu in Oliša Janković &
sinovi v Kruševcu. Z izdelovanjem ko-
zmetičnih potrebščin sta se bavila labo-
ratorija inž. Lukića in R. Todorovića v
Beogradu. Kit za okna je izdeloval Mil.
Popović, kolomaz pa M. Popović v Beo-
gradu.

Železninska industrija je bila v Srbiji
primeroma slabo zastopana. Železnega
rudokopa, plavžev in topilnic Srbija ni

imela in je morala vso potrebo v železu
za železnice, za obrtništvo in železninsko
industrijo uvažati. Uvoz železa, jekla in
polizdelkov je stalno rasel, posebno za
železniške potrebe. Tako je znašal leta
1906, 7789 ton, v vrednosti 1.925.607 di-
narjev, leta 1908, 9735 ton, v vrednosti
1.908.741 dinarjev. Uvoz železnega mate-
riala za železnice je znašal leta 1906,
1624 ton, v vrednosti 387.267 dinarjev,
leta 1907, 5226 ton, v vrednosti 1.363.907
dinarjev, leta 1908, 15.315 ton, v vredno-
sti 3.193.610 dinarjev. Glavni sedež žele-
zarske industrije je bil Beograd. Tu se je
nahajala tovarna za železno pohištvo
Ranko Godževca, katera je bila pri in-
vaziji popolnoma uničena, dalje livarne
»Balkan« in »Jug«, tvornice bratov Pin-
kas & Stojn ter tvornica M. Grahovca in
M. Stanojevića. Končno je omeniti metal-
no tvornico Kuhara in Jovića v Leskovcu
in tvornico železnih peči v Beogradu. Že-
lezniška uprava je imela svoje delavnice

čimvečjim zainteresiranjem neutralne javnosti.

3. V slučaju stavk organizirati zasilno delo (postranske zasluzke) onemu delu delavstva, ki bi se v mezdnem boju nahajal.

Centralni odbori Osrednjih društev, in pa „Strokovna komisija“, ki se s temi načrti bavijo, bodo morali najti pri zapupnikih in članstvu, mnogo razumevanja in podpore, če bomo hoteli vsaj za silo izjahati. V prihodnjem članku se bomo bavili s temi tremi točkami.

Rušenje strok. organizacij.

Nekateri duševni revčki v Srbiji in na Hirvaškem ne morejo videti sloge med delavstvom. Komaj je vlada strokovnim organizacijam delovanje zopet dovolila, pa že pričenjajo prevračati politične kozolce. Organizacije so bile več mesecev zaprte. Podjetniki so porabili to ugodnost ter so pričeli delati **umetno brezposelnost**, da bi na ta način plače znižali. Nujno bi bilo potreba ozdraviti rane, ki jih je organizacijam zadala zloglasna »Obznana«. Ti ljudje pa mesto da bi pomagali organizacije zopet upostaviti, da bodo mogle delavce ščititi, pa nalivajo v te rane še strupa.

Mesto treznega dela so se pričeli med seboj zopet pravdati za **oslovo senco**. Posebno neljub jim je »Savez Metalških kovinarskih radnikov Jugoslavije«. Ta Savez, ko je uvidel, da je »Sindikalno Veče« razpuščeno, je skušal najti zvezo s sorodnimi organizacijami, da se v težkih časih medsebojno podpirajo. Priglasilo se je več organizacij, ki so, dokler je »Sindikalno Veče« delovalo, pripadale njemu. Napravili so skupno zvezo, kateri je ime »Glavni Radniški Savez«. Nekateri taki nebodigatreba pa pravijo, da bi kovinarski Savez tega ne smel narediti. Kaj je to slabega? »Sindikalno Veče« se je priglasilo brez da vpraša svoje člane, v moskovsko internacionalo.

Savez kovinarjev je pa lani oktobra meseca na kongresu z vsemi glasovi delegatov sklenil vstopiti v **amsterdamsko internacionalo**. Torej kaj je tukaj nepravilnega. Nepravilno je kvečjemu to, da je delalo »Sindikalno Veče« politiko, brez da vpraša svoje člane, če jim je to prav. Pa če bi tudi tega ne bilo, bi nastalo vprašanje, kako naj ti dve organizaciji skupno

v Beogradu in v Nišu. Za učno paroplovbo je obstojala »Brodarska strojna delavnica« v Beogradu. Velikost obratov se dá povzeti iz dat produkcijske statistike, ki so nam pa le za nekatera podjetja na razpolago. Tako je na primer tovarna za poljedelsko orodje v Beogradu producirala razne kovinske izdelke v vrednosti 610.000 dinarjev. Mehanična delavnica in livarna je podelala letno 60 ton železa. Vrednost popravi! broderske delavnice je znašala 415.122 dinarjev. Po vojni se je ustanovilo v Beogradu že par delniških družb za moderno obnovitev železarske in strojne industrije. Razvoj ovira sedaj pomanjkanje železnih surovin. Potreba železa in izdelkov je ogromna, predvsem za obnovo železnic in popravo železniških delavnic. Zato je neodpušno, da si lanskeletne vlade niso znale pri različnih kompenzacijskih pogodbah zasigurati dovolj surovega železa za Jesenice, ki bi bile potem lahko zalagale s svojimi izdelki velik del potrebe za obnovo Srbije.

(Dale prih.)

delujeta, če je ena v Moskvi, druga v Amsterdamu. Pri nas menda ni nobenega človeka, ki bi od koga zahteval naj se v jeseniškem vlaku nelje v Celje.

Baje so tudi pri nas nekateri srboriteži, ki bi radi pomagali kapitalistom s tem, da napravijo zmešnjavo v strokovnih organizacijah. Zagotovino jih lahko, da bodo pri najmanjšem aktu nediscipline — frčali.

Naše delavstvo je radi nesloge že dosti trpelo.

Iz tobač. tovarne v Ljubljani.

Svetovna vojna tudi tobačnemu delavstvu ni nič prizanesla, nasprotno, vrgla ga je skoraj popolnoma ob tla. Kdor je toliko srečen, da ima še svojo streho, mu tudi že voda na glavo teče. Pohišstvo je uničeno, obleka raztrgana in vse, kar ima, je pokvarjeno. Delavstvo samo je oslabelo, sestradano in zato še tembolj boleznim podvrženo. Pomoči ni od nobene strani. Vsak dan se izdajajo nove naredbe, zakoni, razglasi in obznane in kdo ve, kako se že vse to imenuje, samo za izboljšanje razmer delavstva tobačne tovarne se ničesar ne ukrene. Kar delavec danes zasluži, je komaj za skromno hrano njega in njegove družine. Meseca septembra 1920 smo vložili spomenico, v kateri opisujemo plače tobačnega delavstva v tej draginji. Dolgo smo čakali in še čakamo zaman odgovora. Ponovno smo vložili spomenico in hodili drezati k ravnatelju, a brez uspeha, naših prošelj se ne usliši. Umevno je, da je postalo delavstvo nezadovoljno in razburjeno.

V znak protesta je delavstvo dne 10. junija stopilo v enodnevno stavko ter demonstriralo na dvorišču. Tudi ta dan ravnatelj ni hotel poslušati delavstva, ampak je kratkoma ušel iz pisarne. Nato smo sestavili posebno deputacijo, ki je šla na deželno vlado protestirati proti škandaloznim razmeram. Tja je prišel tudi gospod ravnatelj, a delavstvo mu je vpričo deželnega predsednika oddalo nezaupnico. Pri različnih navebah se delavstvo ni moglo zadovoljiti. Ogorčenje narašča od dne do dne. Na eni strani razkošnost čez mero, na drugi revščina in beda. Višje gospode okoli bank in državnih zavodov opozarjamo, da privoščijo sebi malo manj in delavstvu malo več in zadovoljnost se bo kmalu tudi pri nas pojavila. — Po dolgi in hudi borbi smo končno vendar dobili novisek, in sicer možko delavstvo 2 in pol dinarja, ženske pa 2 dinarja dnevno, poleg pa je izšla naredba, da se v slučaju novih nemirov tovarna enostavno zapre. Gospodje so pozabili, da je bilo tudi v stari Avstriji polno naredb in zakonov civilnih in vojaških, a ko je sila priklopela do vrhunca, se je končno zdrobila v prah. Delavstvo je mnenja, če se da enemu več kakor potrebuje, da se lahko da tudi drugemu kolikor, nitino rabi za svoj obstoj. Če poje bič po eni strani poje tudi po drugi! To je stara resnica.

Lesnemu delavstvu!

Marsikatero uro si že morda potratil z malovrednim preganjanjem dolgega časa, čeprav imaš sicer prav malo prostega časa. Daruj torej še tem vrsticam nekaj minut. Čitaj pazno in s preudarkom, beri jih še vdrugič, če prvič nisi prišel do nobenega zaključka. Vzemi si te besede k srcu, kakor tudi prihajajo od srca, in izprevidel boš, da ti hočemo dobro. Vsaj smo vendar meso tvojega mesa, kri tvoje

krvi delavci kakor si ti, ki se nam godi prav tako kakor tebi. O bridkih urah vsak danjega življenja, ki tudi tebi niso prizanesle, smo spoznali, koliko morajo delavci skupno in posamezno pretrpeti, in bi bili vredni nositi delavsko ime, če ne bi vsem svojim drugim sotrpinom sporočili ter jih opozorili, kaj naj store, in če jih ne bi pozvali, da naj stopijo v naše vrste in se potrudijo z nami vred, da izboljšamo svoj bedni položaj. Poslušaj torej in presodi sam; prepričani pa smo, da te bo tvoj zdravil človeški razum dovedel na pravo pot.

Živimo v dobi združevanja vseh sil in moči. Kakor nekdanj, tako sedaj, velike in male države vse pa do zob oborožene; iščejo prijateljev in zaveznikov, sklepajo obrambne zveze, da bodo proti vsakršnemu sovražniku pripravljene. Vsi stanovi meščanske družbe stopajo vsak v svoje organizacije, da varujejo svoje interese. Zdravniki in lekarnariji, trgovci in juristi, uradniki in učitelji, kmetje in obrtniki snujejo svoja društva in zveze, kjer razpravljajo o svojem gospodarskem položaju ter se posvetujejo, kako bi si ga izboljšali spričo naraščajočih potreb.

V zadnjem času so se organizacije posedujočih slojev ogromno pomnožile, strnile so se v podjetniške zveze, ki jim je edina naloga, da onemogočijo delavstvu vsako izboljšanje njihovega gospodarskega položaja. V delodajalskih zvezah so združeni veliki in mali podjetniki. Milijonarski tovarnar in ravnatelj delniške družbe se bratita z malim obrtnikom, ki ima zahvaliti svoj obstanek pravzaprav vajencem. Saj so vendar vsi »delodajalci« in kot taki imajo interes, da delavca izkoriščajo ter si večajo svoj dobiček. V ta namen se ne strašijo niti pred izporom, s katerim skušajo delavstvo upogniti. Toda podjetniki niso zadovoljni s tem, da uveljavijo svoje stremljenje samo v lastnem krogu, marveč izrabljajo vso gospodarsko in politično moč v svoje namene, uplivajo na postavodajo ter odločno ovirajo vsak napredek delavskega razreda. Poseben srd imajo na delavsko koalicijsko (združevalno) pravico.

Koalicijsko pravo je pravica, ki si jo je delavstvo s težkimi boji priborilo. Koalicijsko pravo daje delavstvu pravico, da se sme v svojih društvih združevati, da sme zahtevati od podjetnikov višje plače in krajši delovni čas ter da lahko ustavi delo, če mu podjetnik ne ugodí. Vse to pa podjetnikom ne ugaja. Ti gospodje bi gotovo najraje videli, da bi vsak delavec, ki se upa staviti zahteve ter jih skuša uveljaviti, moral brezpogojno romati v ječo in zato so tudi v tem smislu dali po svojih zastopnikih izdelati »Obznano« in še druge dvoumne naredbe. Treba bo velike čuječnosti in odločnosti vseh delavcev in njihovih zastopnikov v parlamentu, da se ta napad odbije; zakaj če se danes vsakega zapre, kdor se upa stavkolomec le po strani pogledati. Da je pa ravno stavkolomec najbolj zavržen subjekt, to vedo danes že tudi tisti ljudje, ki so delavski organizaciji še najbolj oddaljeni. Ne vedo pa, da jih usoda prav tako lahko zavrže, če bodo še dolgo omahovali s pristopom k organizaciji.

Že zgoraj smo omenjali izpore, ki so podjetnikom najljubše bojno sredstvo. Kaj pa nastane, če tak izpor zadene neorganiziranega delavca? Ta nima nobene organizacije, ki bi ga ščitila ter mu dajala podporo, in bilo bi tudi naravnost nepošteno za dostojnega delavca, ki bi spreje-

mal podporo od tiste organizacije, ki ji vse svoje življenje ni prav ničesar prispeval, zakaj organizacija se ne bori za posameznike, marveč za skupnost.

Tak delavec pa, ki ni pri organizaciji, je potem vsled pomanjkanja prisiljen, da prodaja svojo delovno moč za vsako ceno, postane izdajalec svojih tovarišev; s tem pa je tudi njegova usoda zapečaten.

Izpor pa ni edina nevarnost, ki preti delavstvu. Brezposelnost, bolezen, vojaška služba in selitev, so prav take šibe, ki jih delavstvo tem bolj občuti, čim neznosnejši postaja njegov položaj vsled naraščajoče draginje vseh življenjskih potrebščin.

Kako pa stoji s temi stvarmi v lesni industriji? Podjetniki, veliki in mali imajo svoje močne organizacije. Že postava sama predpisuje podjetnikom organizacije v obliki zadrug. Da si svoje organizacije izpopolnijo, snujejo poleg združnih organizacij še proste organizacije. Skoraj nobenega kraja ni več, kjer ne bi podjetniki imeli svoje organizacije; v mnogih slučajih so jih pa tudi že združili v deželne zveze; izvesti pa hočejo načrt, po katerem se bo razširilo organizacijo lesnih podjetnikov po vsej državi. Samo vprašanje časa je še, kdaj se jim to posreči; za večje podjetnike med njimi je v obliki industrijskih zvez že domala izvedeno, in gorje potem delavstvu, če ne bo imelo enako močnih organizacij, da se ob času potrebe upre združenim organizacijam podjetnikov.

Tu sedijo složno skupaj brez razlike naroda in vere Judje in Kristjani, Slovenci, Nemci in Italijani, da varujejo svojo prilaščeno pravico, pravico na profit. Ta profit je tem večji, čim manjša je delavčeva plača in čim daljši je delavni čas. Zato bi bilo neumno, če bi govorili o harmoniji med delavstvom in podjetniki.

Nikoli ne bo podjetništvo prostovoljno izboljšalo delavski položaj, zakaj vsako izboljšanje delavcem pomeni zanje zmanjšanje profita. Izkoriščevalci vsega sveta so si edini v tem, da skušajo delavstvo zaslužniti, strahovati ter vse njihovo stremljenje zadušiti že v kali ter jih ob majhni plači kolikor mogoče dolgo zadržati v delavnici. Zakaj čim daljši je delovna doba, tem manj ima delavec časa, da bi razmišljal o svoji žalostni usodi.

Dolg delavni čas in slaba plača pa vsebujeta tudi še vse druge nadloge, o katerih smo se že zgoraj pomenili. Povzročata marsikateremu delavcu brezposelnost, zakrivita neštivilne bolezni in marsikateremu našemu tovarišu prerani grob. Izkoriščevalna požrešnost pa ni zadovoljna samo s kostmi odraslega delavca. Žensko in otročje delo ni v naši obrti nobena redkost več; z njih delom pritiskajo na plače odraslih moških delavcev in jih krajšajo; delavce pa strahujejo.

Tako je postal blagoslov dela delavcu v prokletstvo: tisti, ki mora s svojim delom vso človeško družbo vzdrževati, je iz nje izločen ter nima nobene pravice do onih udobnosti, ki so jih ustvarile njegove roke. Tako hoče kapitalistična družba in posamezen delavec na je proti njej brez moči.

Lahko stiska pesti in škriplje z zobmi, toda v kljub svojemu brezmočnemu srdi bo podlegel.

Šele združeno delavstvo tvori moč, s katero mora tudi podjetnik računati. Lesni delavci so to spoznali in so se združili v

Osrednje društvo lesnih delavcev za Slovenijo.

katero je postalo močna organizacija s prav lepim številom članov. Odkar obstoji to društvo je smatralo izboljšanje delovnih in plačilnih pogojev za prvo nalogo, ter je na tem polju doseglo že lepe uspehe. Nešteto mezdnih gibanj se je že vršilo in vsa z lepim uspehom za delavstvo. Na podporah se je izplačala že tudi prav lepa svota.

Član osrednjega društva lesnih delavcev ostane lahko vsaka v lesni obrti zaposlena oseba moškega in ženskega spola. Po vsem tem, kar smo do zdaj omenili, je dolžnost vsakega lesnega delavca, da se priklonijo svoji strokovni organizaciji. Ona obseza nabijalce, žagarje in vse gozdne delavce, ščetarje in delavce čopičev, mizarje za vpognjeno pohištvo, lesne strgarje, strojne delavce, delavce glavnikov in hladilnikov, delavce košar in otročjih vozičkov, delavce godbenih instrumentov, tapetarje, mizarje, pozlatarje, kolarje in sorodne stroke, kakor tudi vse v tej obrti vposlene pomožne delavce.

Odloči se torej tudi ti, da postaneš naš član, da stopiš v naše vrste, ter nam pomagaj izboljšati položaj lesnih delavcev. Časi so resni in vsi potrebujemo, da sodeluje vsak posameznik. Ti s svojim pristopom ne pripadaš samo k zvezi lesnih delavcev, temveč ti stopiš obenem v veliko armado strokovno organiziranega delavstva. Kamorkoli prideš s člansko knjižico v roki, naj si bo tu ali v inozemstvu, povsod boš sprejet kot prijatelj in brat, pozdravljen kot sobojevnik za pravice delavskega razreda. Podjetniki pripravljajo napad, na osemurni delavnik. Ob tej priliki hočejo, če se jim posreči, veliko število delavstva izpredi, da bi jih še bolj tlačili in izkoriščali ter skušali njih organizacijo uničiti. Moreš li tako malomarno stati ob strani, ko imaš vendar srce v prsih in kri v žilah?

Udari torej v ponudeno roko, postani naš in bojuj se z nami za boljšo bodočnost zase in za svojo družino!

Osrednje društvo.

Delniška pivovarna Laški trg in Žalec in delavstvo.

Dne 22. junija t. l. so se vršila pogajanja med vodstvom pivovarne in Osrednjim društvom živilskih delavcev v navzočnosti gospoda obitnega nadzornika inž. Dejaka iz Čelja v pisarni pivovarne v Laškem. Tovarna pripozna delavske zapužnike, revidira se delovni red; delavci, ki ne stanejo v tovarni dobe premog za svojo porabo po lastni ceni, deseturni delavnik se spremeni v osemurni ob isti plači, 2 litra deputatnega piva; nadure se plačajo s 50% doklado; delavcem z nad 50 K plače se še zviša plača za 6%, z manjšo plačo pa za 15%; navadni deputati ostanejo, delavci 2 litra, ženske 1 liter piva. Delavstvo je pri teh pogajanjih sicer malo doseglo v primeri z dobički pivovarne. Dejansko so se v času, kar obstoji organizacija, precej zvišale, najprej s tem, da je ostala ista plača za osemurno delo kakor je bila prej za deseturno. Vse tiste slabe razmere bo moralo delavstvo le s svojo organizacijo polagoma odpraviti, razentega pa tudi paziti na svojo organizacijo, da si more ob priliki izboljšati svoj materialni položaj.

Napredek kovinarjev na Jesenicah, Javorniku in Dobravi.

Jeseniški kovinarji so si ustanovili že celo vrsto izobraževalnih institucij. Pod vodstvom tamošnjega učitelstva so si v vseh treh podružnicah uredili strokovne šole. V teh šolah se poučuje članstvo predvsem o zgodovini, računstvu, knjigovodstvu itd. Na Jesenicah obiskuje to šolo okrog 100 članov, zlasti mlajših. Tudi na Javorniku in Dobravi se zavedajo ogromnega pomena šole. Šole obiskuje tudi tukaj okrog 60 članov. Na Jesenicah so si uredili tudi lepo čitalnico z 22 časopisi. Čitalnico obiskuje tedensko 120 do 150 članov, kar je za začetek prav lepo število.

Na Jesenicah ima podružnica kovinarjev še svojo godbo na pihala, ki šteje 42 moških in že prav dobro igra. Vse tri podružnice prirejajo redno vsak teden članska zborovanja in zaupniške sestanke, kjer se obravnava vse važnejše zadeve. Poleg tega se vzorno razvija tudi društvo »Svoboda«, ki vrši svojo kulturno nalogo predvsem pri telovadbi, dramatik, izletih, predavanjih itd. Pevsko društvo »Sava« je med najboljšimi pevskimi zbori na Gorenjskem. V nedeljo, 26. pr. m. je priredila podružnica kovinarjev z Jesenic izlet v Mojstrano, katerega se je udeležilo čez tisoč članov z godbo na čelu.

Kdor hoče videti, kako se gradi za delavstvo boljša bodočnost, naj si ogleda to na Jesenicah. Delavski dom tam je podoben panju, kamor nosijo čebele svoj med — za zimo.

Le naprej tako, sadovi ne bodo izostali!

Ogromni boj angleškega delavstva.

Skoro tri mesece traja ogromni boj, ki pretresa vso orjaško angleško državo. Več kot 7 milijonov delavcev je zapustilo svoje delo v glavnem zato, ker si ne da reducirati (znižati) plače. Kot glavne grupe se udeležujejo tega boja 1 milijon 200 tisoč rudarjev in 1 milijon 500 tisoč kovinarjev, 1 milijon poljskih delavcev in še več manjših grup. Borba postaja zadnji teden ostra na nož, ker kapitalisti od svoje namere ne popuste. Boj angleškega delavstva nima pomena samo za angleški proletarijat, temveč ima pomen za ves svet. Če v tem boju angleško delavstvo omaga, bodo kapitalisti po vsem svetu znižali plače. Kapitalisti v drugih deželah bi se potem izgovarjali, da jim angleški izdelki konkurirajo. Dokazovali bodo, da se cenejši zato, ker so se tam delavcem plače zmanjšale. Isto bodo zahtevali tudi od svojega delavstva.

Naše simpatije so na strani angleškega delavstva. Žal nam ni mogoče priskočiti jim tudi s finančnimi sredstvi na pomoč.

Delavsko zavarovanje.

V ministrstvu za socialno politiko je definitivno izdelana naredba o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni, smrti in nezgode. Posebna osrednja uprava bo vodila popolnoma avtonomno zavarovanje delavcev. Prispevke za zavarovalni fond za slučaj bolezni in smrti bodo vplačevali polovico delavci, polovico pa delodajalci. V fond za rente v slučajih trajne nesposobnosti bodo plačevali samo delodajalci z ozirom na nevarnosti, katerim so delavci izpostavljeni v njihovih podjetjih. Naredba bo podpisana že te dni.

Dopisi.

Trbovlje. Na obnem zboru podružnice Unije slov. rudarjev, ki se je vršil dne 12. junija z običajnim dnevnim redom, je podal sodr. Krušič poročilo predsednika, sodr. Tratnik blagajniško, sodr. Marin poda poročilo revizije ter predlaga naj se podeli načelstvu absolutorij. Predlog se vzame brez ugovora na znanje. Poročilo unijskega zbora poda sodr. Krušič ter povdarja, da je potreba povišati prispevke, ker sedanji prispevki kakor tudi podpore ne odgovarjajo današnjim razmeram, ako se hočemo uspešno boriti proti dobro organiziranemu kapitalu, se vzame poročilo brez ugovora na znanje. Nato so bili v odbor izvoljeni sledeči sodrugi: Krušič Ivan, predsednik; Saje Franc, namestnik; Krofel Miha, tajnik; Majcen Ivan, namestnik; Tratnik Avgust, blagajnik; Breznik Ivan, namestnik; Zakonšek Franc, Obolner Franc, Završnik Ivan, odborniki; Marin Ivan, Čertanc Franc, Učakar Jože, revizorji; Teržan Franc, Pencil Franc, Levstek Anton, namestniki. Končno še sodrug Krušič spodbuja na vztrajno delo za organizacijo, ker le v organizaciji je moč proletarijata.

Celje. V celjski opekarni (Šmid & Wambrechtsamer) se je vršilo dne 7. junija t. l. pogajanje, ki ga je razpisala deželna vlada, pov. za socialno skrb v Ljubljani na licu mesta. Pogajanja je vodil g. dr. Mrak, za pov. za socialno skrb, organizacijo je zastopal s. Leskošek iz Celja. Plače so se ugotovile, da imajo ženske na akord 48 kron dnevno, moški 50—80 in do 125 K dnevno. Za odstranitev italijanskih delavcev ni bilo povoda, ker so jugoslovanski državljani. Delavski zaupniki so se izjavili, da je delavstvo s sedanji plačami in delavnim časom zadovoljno kakor se zaključuje pogajanje. — V tovarni »Cinal« je izbruhnila v soboto dne 4. junija stavka radi neizplačanja obljubljenega poviška plač. Stavka je trajala 4 dni. Tovarnar Kirbiš je izboljšal plače od 30% do 100%. Stavka je bila neizogibna, ker so bili delavci tako nesramno slabo plačani; imeli so po 10 do 20 kron dnevno ob 9urnem delu. Sklenila se je pogodba, katera določa najnižjo plačo 3 krone na uro in najvišjo plačo 10 kron na uro. Delavci so razdeljeni v kategorije. Pri stavki je obrtno nadzornstvo v Celju poseglo energično vmes ter odpravilo 9urni delavnik. Organizacija bo še zahtevala zaostale nadure od »Cinal« za delavce. Dasi je zdaj neugoden čas za stavke, se je tukaj izkazala nujna potreba za dosego delavskih pravic. Stavko je vodil okrožni tajnik s. Leskošek.

Celje. Iz zanesljivih virov smo zvedeli, da se nekatere gospodične šivilje ene damske modne delavnice nekako povišujejo, ter zasmehujejo šivilje drugih delavnic, ker obiskujejo strokovne shode oblačilne stroke celjske. (Op. ur. Minulo mezdno gibanje je za delavstvo uspešno izpadlo.) Te dame se gotovo sramujejo, da so šivilje, kakor je razvidno — ker to se po njihovem mnenju smatra za olikano — pri borbi za splošen gnetni položaj te stroke se je opazalo, da se indirektno upirajo, šele sedaj pri sekundiranju enega strokovno organiziranega člana njihovega kalibra so stopile direktno na dan. Naj se spominjajo malce nazaj, dober je organiziran proletarijat zanje samo tedaj, kadar že trda prede ampak mi se bomo dobro premislili, da bi kameleonom pomagali drugič iz zagate. Mi se smejimo njihovi otopelosti, ker to je že stara, da: Kdor visoko leti, nizko obsedi. Povemo pa vsem, da s tako puhičnostjo ne pridejo dalje, kakor, da jih bomo neusmiljeno pred svetom razkrinkali, da se bodo drugič premislile, tovarišice drugega mišljenja v miru pustiti. Naj ne sanjajo, da jih že obseva barva kapitalistična, ter naj raje spregledajo, da so ravno tako iz proletarijskih vrst, kamor spadajo. To za enkrat v opomin, če ne, še drugič več.

Zalec pri Celju. V tovarni Lorber & Comp. je neki g. Goršek Pongrac, ki dela svojo mojstrsko izkušnjo s tem, da klobuta in tepe vajence. Ta čedni gospod bi se lahko tepel med časom vojske, ko mu je bila prilika dana, takrat pa tega ni storil. Pustil se je bale pri nekem rudniku za

rudarja vpisati, da je ostal v zaledju. Za danes opozarjamo gospoda na njegovo ravnanje, da je kaznjivo ter za predelavca neprimerno.

Mežiška dolina. Dne 13. maja t. l. so se vršila mezdna pogajanja lesnega delavstva Mežiške doline in sicer v Prevaljah pri g. Lahovniku. Zastopani so bili: vsi podjetniki, zastopnik pover. za soc. skrbstvo dr. Šlibar, vladni komisar, zastopniki Zveze industrijev g. Gorjup, zastopnik Osrednjega društva lesnega delavstva s. Bradško in večje število delavskih zaupnikov. Po daljši razpravi se je končno dosegel sporazum, in sicer se povišajo plače za 20 oziroma 30% na sedanje. Najlepše je nastopal pri razpravi g. Lahovnik — ošabni milijonar Mežiške doline in menda najboljši prijatelj delavskih žuljev; dosti bolje pa se niso obnašali drugi podjetniki. Pri razpravi so delavski zaupniki lahko uvideli, da je le v slogi moč, zato ne sme biti delavca v vsej dolini, kateri ne bi bil organiziran. Torej vsi v organizacijo!

Razno.

Del. izobr. društvo »Svoboda« v Zabukovci. Prihodi dne 3. julija izlet na Mrzico z rudniško godbo. K obilni udeležbi se vabi vse člane, kakor tudi privatnike. Posebno pa sodružna društva — Odbor.

Tržič. Dne 17. junija t. l. je tukaj umrl s. Čadež Fran. mizar v tukajšnji predilnici S. Čadež je bil v predilnici uposlen dolgo vrsto let. Kal bolezni, ki je trajala precej dolgo je bilo vzrok stradanje med in po vojni. Marljivemu delavcu bi predilnica bila lahko pomagala, kar pa se seveda ni zgodilo, ker ima delavec za kapitalizem le toliko časa vrednost, dokler mu daje pod ceno svojo delavno moč na razpolago. Sicer kruta usoda, v okoliših pa ne pride nihče drugi kakor delavstvo samo. mu bo zemljica lahka!

Pokojnine vol. invalidov, vdov in sirot — nakazovanje dodatkov. Invalidski oddelek poverjenstva za socialno skrbstvo deželne vlade najizhaja, da je prišel z nakazovanjem dodatkov k pokojninam vol. invalidov, vdov in sirot v smislu člena 14 Uredbe (Uradni list 47 z dne 4. maja 1921). Najprej pridejo na vrsto rodbine padlih, umrlih in pogrešanih vojakov in invalidov z družino, nato ostali samci. Delo se vrši s pomnoženim osebjem tudi izven uradnih ur, ker hoče invalidski oddelek končati nakazovanje v najkrajšem času. Ker je pa število vojnih oškodovancev ogromno, bodo mogli priti vsi na vrsto šele konca meseca julija t. l. Radi tega naj nikdo ne vpošilja pospešnic ali pritožb, ker bi s tem svoje stvari nikakor ne pospešil, temveč povzročil le zmedo in zakasnitev hitrega nakazovanja.

Posledice premogarske stavke v Angliji. Vsled premogarske stavke v Angliji se premog več ne izvaža. Ladje ne dobijo dovolj potrebnega premoga. Po nekem poročilu iz Londona nameravajo celo ribiškim ladjam nadaljno dobavo premoga ustaviti. Plinarne ne dobijo več premoga. Za industrijo ni premoga, ker se morajo razpoložljive zaloge uporabljati za električne naprave, vodovode, kanalizacije in za tovarnice živil. V mnogih slučajih se uporablja kot nadomestek olje. Na ta način upajo vzdržati še nekoliko tednov. Za domačo uporabo se rabi večinoma les in tudi tu se priporoča skrajna štedljivost. Cene premoga so ostale neizpremenjene. Zadnje dni se poroča, da so se pričela pogajanja o koncu te veličanske stavke, kakeršne ni niti Anglija doživela.

Angleško železo. Produkcija železa v Angliji letos znatno nazaduje. V mesecu februarju je znašala produkcija železa 399.500 ton manj kakor meseca decembra lanskega leta. meseca januarja pa 219.500 ton manj kakor je znašala koncem leta 1920. Radi belgijske konkurence se je uvoz železnih izdelkov zvišal skoro na trikratno količino. Izvoz pa znižal za eno tretjino

Konec stavke na Luksemburškem. Dejanje se da povedati s par besedami: Tovarne, ki so bile po delavstvu zasedene, je vojaška sila zopet izročila podjetnikom; delavstvo se je vrnilo brez kakih uspehov na delo; zaprti voditelji in uslužbenci ostanejo navzlic vsem protestom še nadalje v ječah... Francoska in Belgijska se lahko ponašata z žalostno slavo, da sta igrali hlapca luksemburškemu kapitalizmu.

Zahvale.

Podpisani se vsem sodrugom in sodružicam v tovarni železnine v Kamniku zahvaljujem za podporo v znesku 641 kron 80 vin., katero so mi naklonili za časa moje dolgotrajne bolezni. — Nevleje pri Kamniku. — Alojz Mihelič.

Podpisani se tem potom najtopleje zahvaljuje vsem darovalcem za ob njegovi bolezni nabrani znesek 363 K. S sodružnim pozdravom. — Teržan Bartel, Štore, 27. junija 1921.

Širite list „Delavec“

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

IZVEŽBANE MIZARSKE POMOČNIKE
IŠČE »Splošna mizarska zadruga«, M. Perko, Zgornja Šiška 121.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4. prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	211—1/21		Turjaški trg št. 4, v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	110—1/211		Turjaški trg št. 4.
	2—3		Franciškovska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	11—1/212		Čišerjeva ul. 12.
	1—2		Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	8—9		Turjaški trg št. 4.
	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico): brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščinina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obratovati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.